

„Domofons” vai „namrunis”?

JAUTĀJUMS

Lai nosauktu ierīci, ar kuras palīdzību daudzdzīvokļu mājas, kā arī privātmājas un biroju ēkas apmeklētājs var piezvanīt uz vēlamo dzīvokli vai vēlamajai personai un tikt ielaists, latviešu valodā plaši lieto terminu «domofons». Varbūt šo aizguvumu varētu aizstāt ar vārdu *mājrunis*, kas ir līdzīgs vārdam *tālrunis* (sal.: *tālrunis* — lai piezvanītu «tālu», *mājrunis* — lai piezvanītu «mājā»)?

ATBILDE

Uz līdzīgu jautājumu — kā nosaukt ierīci, ko pierīko ēkas ārdurvīm vai vārtiņiem un ko darbinot ar savienotājpagu vai īpašu kodu var iegūt iespēju sazināties ar personu, kas atrodas ēkā, — atbilde sniegta jau aptuveni pirms 20 gadiem, kad daiļliteratūras tulkotāji jautāja, kā pārtulkot no krievu valodas vārdu *домофон*. Pēc līdzības ar *tālruni* tika ieteikts vārds *namrunis*. 2003. gada janvārī termins *namrunis*, noraidot citus piedāvātos variantus — «mājrunis» un «kodofons», — tika apstiprināts LZA TK sēdē un par tā ekvivalentiem citās valodās tika atzīti *домофон* (krievu valodā) un *home telephone* jeb *home phone* (angļu valodā).

Pamatojums

1. Salikteni *mājrunis* balsta jēdzieniskā saistība ar ‘māju’ un ‘tālruni’. Gramatiski tas veidots pareizi, un vārda sākumdaļa *māj-* tieši atbilst citvalodu vārdiem *дом* un *home*. Tomēr tika atzīts, ka vajadzība ierīkot šādu sazināšanās ierīci ir ne tikai mājai kā dzīvojamai ēkai, bet arī iestāžu, biroju ēkām, tāpēc tika izvēlēts vārda *nams* celms un, saglabājot funkcionālo līdzību ar *tālruni*, tika veidots saliktenis *namrunis*.

2. Priekšlikums saukt ierīci par kodofonu tika noraidīts tādēļ, ka ne vienmēr šādas ierīces darbināšanai nepieciešams kods. Ja durvju atvēršanas mehānisms darbināms nevis ar atslēgu, bet ar kodu, tad to mēdz saukt par koda atslēgu. Savukārt ierīci, kuras darbināšanai izmanto kodu, lai sazinātu vēlamo dzīvokli vai personu un pieteiktu savu atnākšanu un vēlēšanos iekļūt ēkā, un kurai tāpat ir funkcionāla līdzība ar zvanu, mēdz saukt par koda zvanu. Šīs ierīces atšķirībā no *namruņa* nenodrošina iespēju sazināties.